

3. DETERMINANTE ZDRAVJA – DEJAVNIKI TVEGANJA

3.4. RABA ALKOHOLA

V družbi prevladuje sprejemajoč odnos do pitja alkoholnih pijač; te so mladim in odraslim lahko dostopne. Alkohol je v Sloveniji najbolj razširjena droga, po kateri vsaj občasno poseže večina odraslih prebivalcev. Z alkoholom ima izkušnjo tudi pomemben delež mladostnikov, ki se z njim prvič srečajo že zelo zgodaj. Slovenija je po porabi alkohola in bremenu na zdravju, pripisanem alkoholu, nad povprečjem Evropske regije Svetovne zdravstvene organizacije. To je sicer regija, v kateri se popije največ alkohola.

Svetovna zdravstvena organizacija (SZO) uvršča rabo alkohola med ključne dejavnike tveganja za prezgodnjo umrljivost in breme bolezni, veliko pa prispeva tudi k neenakostim v zdravju prebivalcev. Poleg tega je Mednarodna agencija za raziskave raka (angl. International agency for Research on Cancer, IARC) uvrstila alkoholne pijače v skupino 1 rakotvornih snovi, kar pomeni, da obstajajo prepričljivi dokazi o rakotvornem učinku alkohola pri ljudeh.

Razširjenost rabe alkohola v Sloveniji je prikazana na osnovi registrirane porabe čistega alkohola na prebivalca, starega 15 let in več, ter pivskih navad prebivalcev. Slednje so prikazane na osnovi dveh populacijskih raziskav, in sicer Nacionalne raziskave o tobaku, alkoholu in drugih drogah (ATADD) in raziskave Z zdravjem povezana vedenja v šolskem obdobju (HBSC) med mladostniki. Ponavljanje raziskav v rednih časovnih presledkih nam omogoča spremljanje in ocenjevanje trendov na tem področju. Nekatere zdravstvene posledice rabe alkohola pa prikazujejo podatki o izgubljenih letih zdravega življenja ter o smrtih zaradi izbranih, alkoholu pripisanih bolezni, poškodb in zastrupitev.

Po izračunih NIJZ je registrirana poraba alkohola v letu 2023 v Sloveniji znašala 9,7 l čistega alkohola na prebivalca, starega 15 let in več. Največ alkohola se je popilo s pivom (4,4 l čistega alkohola), sledi vino (3,9 l čistega alkohola), najmanj pa z žganimi pijačami (1,4 l čistega alkohola).

Alkohol pomembno vpliva na pojav več kot 200 bolezenskih stanj, poškodb in zastrupitev. Prizadeti so lahko živčevje, prebavila, srčno-žilni sistem, pa tudi drugi organi in tkiva, povečano je tudi tveganje za razvoj nekaterih rakavih obolenj. Nekatera bolezenska stanja se razvijejo izključno zaradi vpliva alkohola, pri drugih je pitje alkoholnih pijač eden od dodatnih vzrokov obolenja, poškodb ali smrti. V letu 2023 smo imeli zaradi alkohola neposredno pripisljivih vzrokov skupno 913 smrti, kar pomeni, da sta vsak dan v povprečju umrli 2,5 osebi. Med umrlimi, zaradi alkohola neposredno pripisljivih vzrokov smrti, je bilo 4-krat več moških kot žensk, skoraj polovica (49 %) je umrla pred 65. letom starosti, kar predstavlja prezgodnjo umrljivost. Breme umrljivosti zaradi alkohola je še večje, če upoštevamo tudi smrti, katerih posredni vzrok je alkohol.

Ocenjeno je, da v Sloveniji alkohol prispeva 6 % vseh izgubljenih let zdravega življenja. Breme zaradi alkohola pa ni omejeno le na posledice za zdravje posameznika, raba alkohola povzroča bolečino in trpljenje drugih ljudi ter velike socialne in gospodarske izgube celotni družbi.

RABA ALKOHOLA

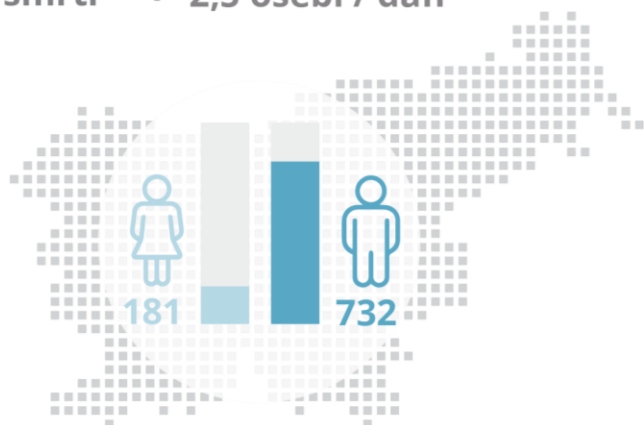
Registrirana poraba alkohola je leta 2023 v Sloveniji znašala **9,7 l** čistega alkohola na prebivalca, starega 15 let in več.

Registrirana poraba alkohola na prebivalca, starega 15 let in več, v litrih posamezne alkoholne pijače

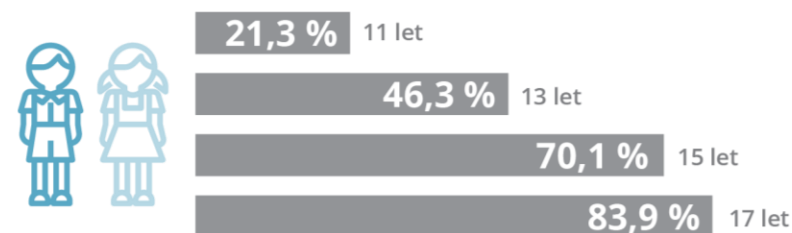
Število smrti zaradi **alkoholu** neposredno pripisljivih vzrokov, 2023

913 smrti → 2,5 osebi / dan

Skoraj polovica teh smrti (49 %) se zgodi pred 65. letom starosti – **4-krat** več moških kot žensk.

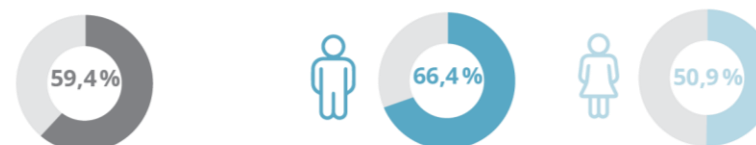
Mladostniki, ki so že kadarkoli v življenju pili alkoholne pijače, 2022

Delež abstinentov (18–74 let), 2023

Delež prebivalcev (18–74 let), ki pijejo tvegano ali škodljivo (vključeni so le tisti, ki pijejo alkohol), 2023

Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2022.
Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah (ATADD), 2023.
Zdravniško poročilo o umrli osebi (NIJZ 46).
Registrirana poraba alkohola, NIJZ.

3.4 Tabela 1: **Deleži abstinentov in prebivalcev (18–74 let), ki so v zadnjih 12 mesecih alkoholne pijače pili tvegano ali škodljivo¹⁾, po spolu, Slovenija, 2023**

	% 2023
Abstinenti	
Moški	21,6
Ženske	31,0
SKUPAJ	26,2
Prebivalci, ki pijejo tvegano ali škodljivo¹⁾	
Moški	66,4
Ženske	50,9
SKUPAJ	59,4

Med ženskami je delež abstinentov 1,4-krat višji kot med moškimi.

Med moškimi je 1,3-krat višji delež oseb, ki pijejo tvegano ali škodljivo, kot med ženskami.

¹⁾ Ženske, ki običajno popijejo več kot 10 g čistega alkohola dnevno in/ali najmanj 1-krat v letu ob posamezni pivski priložnosti 40 g in več, ter moški, ki običajno popijejo več kot 20 g čistega alkohola dnevno in/ali najmanj 1-krat v letu ob posamezni pivski priložnosti 60 g in več. Vključeni so le tisti prebivalci, ki so v zadnjem letu najmanj enkrat pili alkohol.

Viri: Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah (ATADD), 2023.

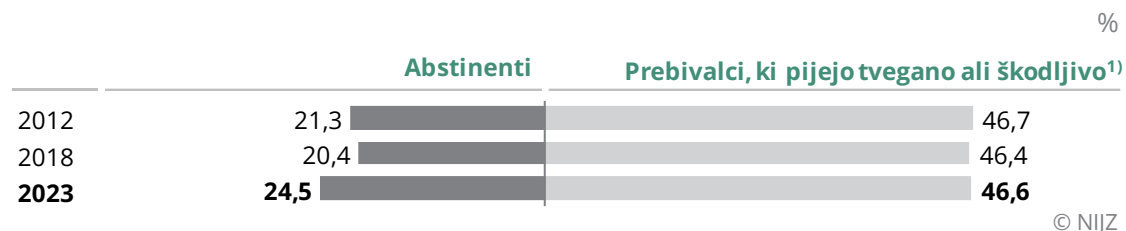
Podatki za leto 2023 kažejo, da 26,2 % prebivalcev Slovenije, starih 18–74 let, v zadnjih 12 mesecih ni pilo alkoholnih pijač. Delež abstinentov, starih 18–64 let, je leta 2023 v primerjavi z letom 2012 višji.

59,4 % prebivalcev Slovenije, ki so v zadnjih 12 mesecih pili alkoholne pijače, starih 18–74 let, je v zadnjem letu najmanj enkrat pilo tvegano ali škodljivo.

Delež se leta 2023 v primerjavi z letom 2012 ni pomembno spremenil. Če pa spremljamo gibanje deleža tvegane ali škodljivega pitja samo med prebivalci, starih 18–64 let, ki so v zadnjem letu pili alkoholne pijače (t.i. pivci), pa ugotovimo, da je delež tistih, ki so v zadnjem letu najmanj enkrat pili tvegano ali škodljivo, porasel iz 59,5 % leta 2012 na 62,1 % leta 2023.

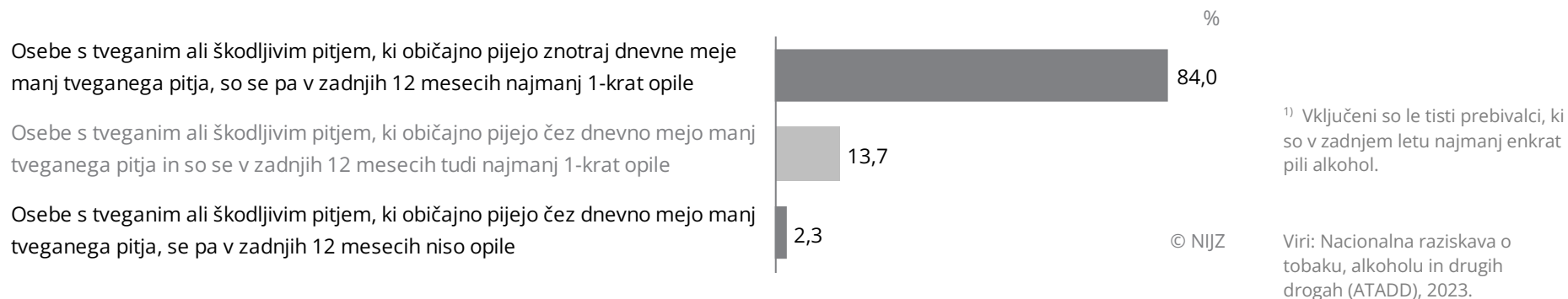
3.4 Slika 1: *Deleži abstinentov in prebivalcev (18–64 let), ki so v zadnjih 12 mesecih alkoholne pijače pili tvegano ali škodljivo¹⁾, Slovenija, 2012, 2018 in 2023*

¹⁾ Ženske, ki običajno popijejo več kot 10 g čistega alkohola dnevno in/ali najmanj 1-krat v letu ob posamezni pivski priložnosti 40 g in več, ter moški, ki običajno popijejo več kot 20 g čistega alkohola dnevno in/ali najmanj 1-krat v letu ob posamezni pivski priložnosti 60 g in več.

Viri: Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah (ATADD), 2012, 2018 in 2023.

3.4 Slika 2: *Deleži prebivalcev (18–74 let), ki so v zadnjih 12 mesecih alkoholne pijače pili tvegano ali škodljivo¹⁾, glede na način tveganega ali škodljivega pitja alkoholnih pijač, Slovenija, 2023*

Med vsemi osebami s tveganim ali škodljivim pitjem alkohola je največ, kar 84,0 % takih, ki sicer redno ne presegajo dnevne meje manj tveganega pitja alkohola, se pa enkrat ali pogosteje na leto opijejo.

3.4 Tabela 2: *Deleži mladostnikov, ki so že pili alkoholne pijače ali so že bili opiti po spolu, pri starostih 11, 13, 15 in 17 let, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 in 2022*

	Pil/-a alkoholne pijače kadarkoli v življenju ¹⁾						Pil/-a alkoholne pijače najmanj enkrat tedensko						V življenju opit/-a najmanj dvakrat						%
	2002	2006	2010	2014	2018	2022	2002	2006	2010	2014	2018	2022	2002	2006	2010	2014	2018	2022	
11 let																			
Fantje	-	-	-	23,7	20,5	25,9	4,8	5,2	3,2	6,0	2,7	1,9	6,0	4,8	1,9	1,6	2,0	3,1	
Dekleta	-	-	-	12,8	9,1	16,7	1,2	1,8	1,4	3,8	2,3	0,9	2,1	1,4	0,9	0,9	0,4	0,7	
SKUPAJ	-	-	-	18,4	14,9	21,3	3,0	3,5	2,3	4,9	2,5	1,4	4,1	3,1	1,4	1,2	1,2	1,9	
13 let																			
Fantje	-	-	-	49,1	44,2	49,3	9,8	11,6	10,3	9,8	7,4	5,3	16,0	15,0	14,7	7,4	5,8	6,1	
Dekleta	-	-	-	39,1	36,0	43,2	4,2	7,0	4,3	4,1	2,7	2,5	6,6	8,7	5,4	4,3	3,6	5,5	
SKUPAJ	-	-	-	44,0	40,1	46,3	6,9	9,3	7,4	6,9	5,1	3,9	11,2	11,8	10,2	5,8	4,7	5,8	
15 let																			
Fantje	-	-	-	80,1	71,0	71,1	32,8	35,5	33,1	17,8	16,7	15,6	44,4	43,5	45,0	32,6	27,4	25,5	
Dekleta	-	-	-	81,1	70,3	69,0	19,8	20,9	20,3	10,7	11,5	10,4	33,7	26,9	36,3	28,3	25,8	20,6	
SKUPAJ	-	-	-	80,6	70,7	70,1	26,5	28,2	26,7	13,9	14,3	13,2	39,2	35,2	40,7	30,3	26,6	23,1	
17 let²⁾																			
Fantje	-	-	-	-	85,8	82,3	-	-	-	-	36,3	26,4	-	-	-	-	56,4	49,6	
Dekleta	-	-	-	-	86,1	85,4	-	-	-	-	15,3	18,1	-	-	-	-	47,6	41,2	
SKUPAJ	-	-	-	-	86,0	83,9	-	-	-	-	25,9	22,2	-	-	-	-	52,1	45,4	

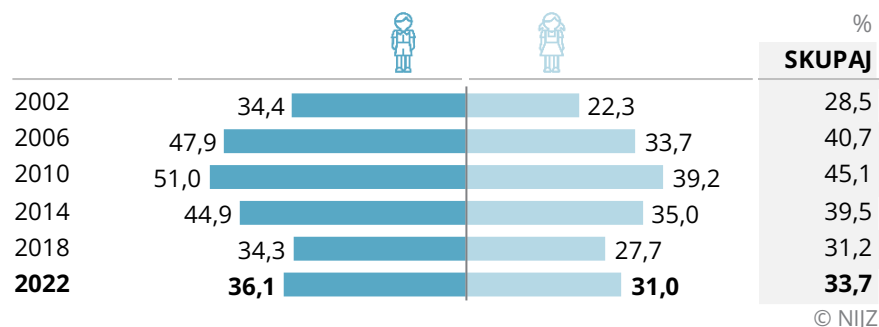
¹⁾ Vprašanje je bilo mladostnikom prvič zastavljeno v letu 2014.

²⁾ V letu 2018 so v raziskavo prvič vključeni 17-letniki.

Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2002, 2006, 2010, 2014, 2018, 2022.

3.4 Tabela 3: **Deleži mladostnikov, starih 15 let, ki so prvič v življenju pili alkoholne pijače pri starosti 13 let ali manj, po spolu, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014, 2018, 2022**

Viri: Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), 2002, 2006, 2010, 2014, 2018, 2022.

Podatki za leto 2022 kažejo, da je alkoholne pijače najmanj enkrat v življenju že pilo 21,3 % 11-letnikov, 46,3 % 13-letnikov in 70,1 % 15-letnikov in 83,9 % 17-letnikov. 1,4 % 11-letnikov, 3,9 % 13-letnikov in 13,2 % 15-letnikov in 22,2 % 17-letnikov je pilo alkoholne pijače najmanj enkrat tedensko; 1,9 % 11-letnikov, 5,8 % 13-letnikov, 23,1 % 15-letnikov in 45,4 % 17-letnikov pa je bilo v življenju opitih najmanj dvakrat.

V letu 2022 je **33,7 %** 15-letnikov poročalo, da so **prvič pili alkoholno pijačo pri starosti 13 let ali manj**; tako je poročalo več fantov kot deklet.

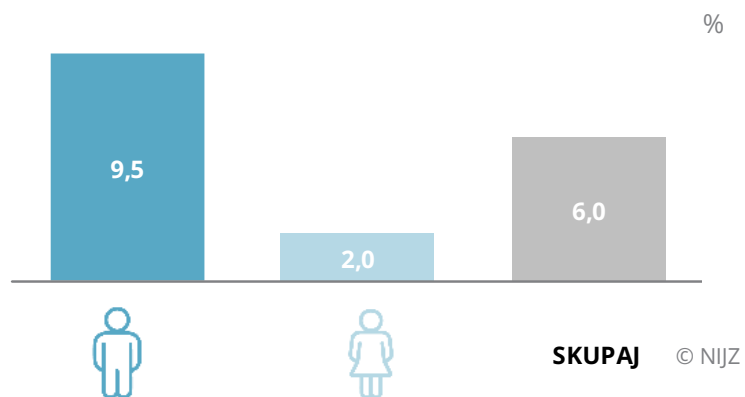
Fantje so pili alkoholne pijače in se opijali pogosteje kot dekleta, a se razlike med spoloma zmanjšujejo.

V obdobju 2002–2022 se je znižal delež 11-, 13- in 15-letnikov, ki so pili alkohol najmanj enkrat tedensko (pri 11-letnih dekletih samo v letu 2022), znižal se je tudi delež tistih, ki so bili v življenju najmanj dvakrat opiti.

Pri 17-letnikih se je med letoma 2018 in 2022 znižal delež tistih, ki so bili v življenju najmanj dvakrat opiti, delež tistih, ki so pili alkohol najmanj enkrat tedensko, pa se je znižal le pri fantih.

3.4 Slika 3: *Delež izgubljenih let zdravega življenja, pripisan rabi alkohola, po spolu, Slovenija, 2019*

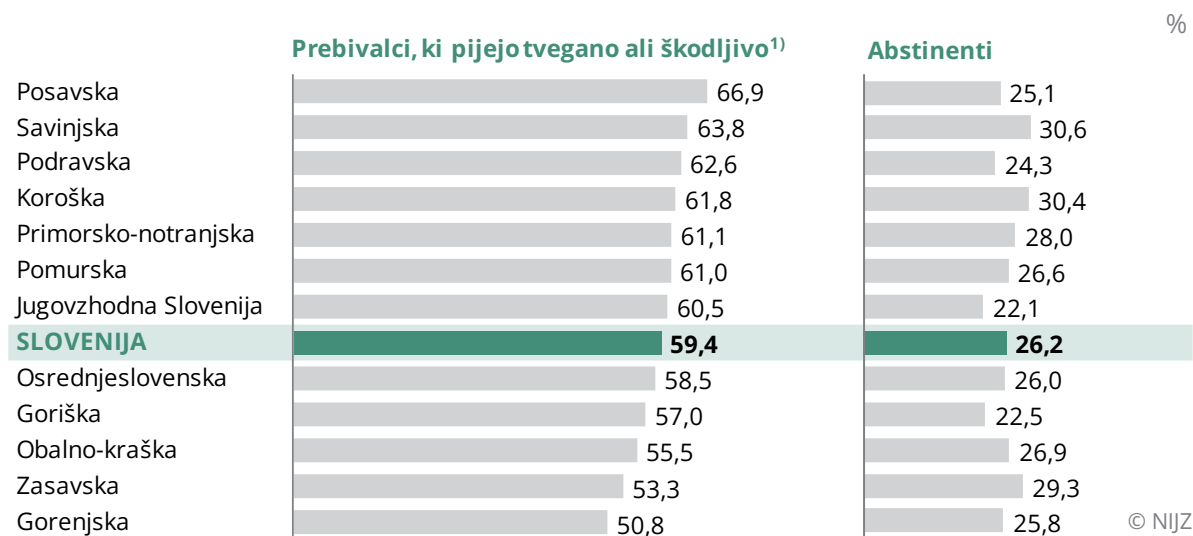
Raba alkohola je v letu 2019 prispevala 6 % vseh izgubljenih let zdravega življenja, pri moških kar 9,5 % in pri ženskah 2 %.

Viri: <https://nijz.si/publikacije/alkohol-v-stevilkah-izbrane-zdravstvene-posledice-rabe-alkohola-v-sloveniji/>, 20. 2. 2025.

REGIONALNE PRIMERJAVE

3.4 Slika 4: *Deleži prebivalcev (18–74 let), ki so v zadnjih 12 mesecih pili tvegano ali škodljivo ter deleži abstinentov (18–74 let), po statističnih regijah, Slovenija, 2023*

Glede na slovensko povprečje odstopajo posavska statistična regija po višjem deležu ter gorenjska statistična regija po nižjem deležu prebivalcev, ki pijejo tvegano ali škodljivo.

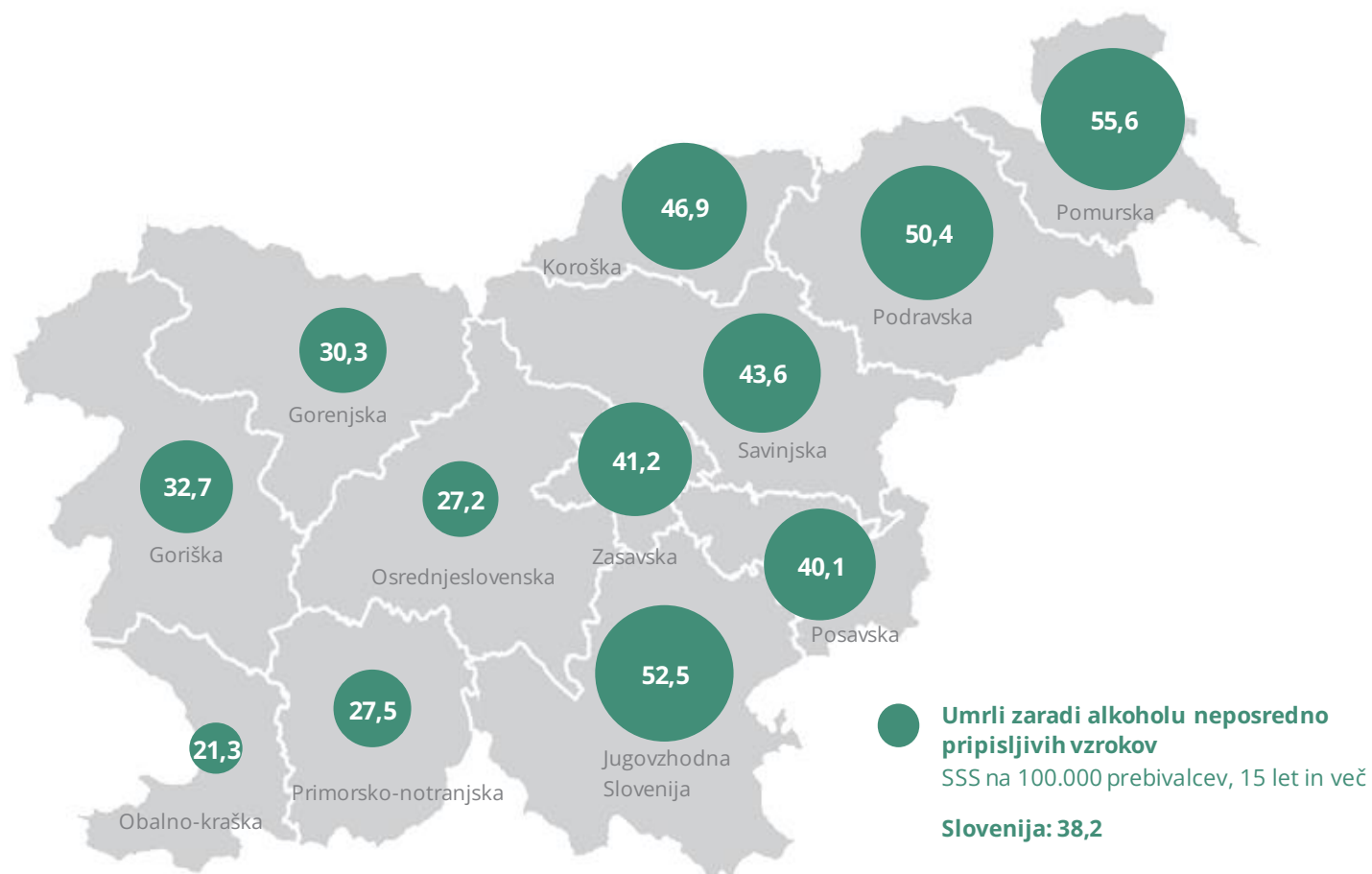
Delež abstinentov pa je v savinjski statistični regiji višji od slovenskega povprečja.

¹⁾ Ženske, ki običajno popijejo več kot 10 g čistega alkohola dnevno in/ali najmanj 1-krat v letu ob posamezni pivski priložnosti 40 g in več, ter moški, ki običajno popijejo več kot 20 g čistega alkohola dnevno in/ali najmanj 1-krat v letu ob posamezni pivski priložnosti 60 g in več. Vključeni so le tisti prebivalci, ki so v zadnjem letu najmanj enkrat pili alkohol.

Vir: Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah (ATADD), 2023.

3.4 Slika 5: **Starostno standardizirana stopnja umrljivosti zaradi alkohola neposredno pripisljivih vzrokov na 100.000 prebivalcev, starih 15 let in več, po statističnih regijah, Slovenija, 2023**

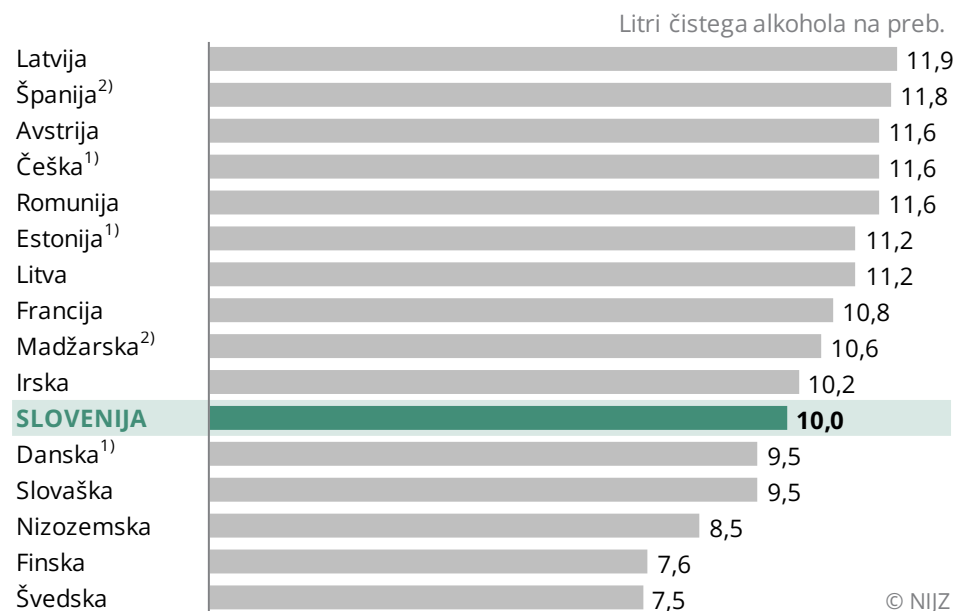

Viri: Zdravniško poročilo o umrli osebi (NIJZ 46).

MEDNARODNE PRIMERJAVE

3.4 Slika 6: **Registrirana poraba alkohola v litrih čistega alkohola na prebivalca, starega 15 let in več, Slovenija in nekatere evropske države, 2022**

¹⁾ Razlika v metodologiji.

²⁾ Ocenjena vrednost.

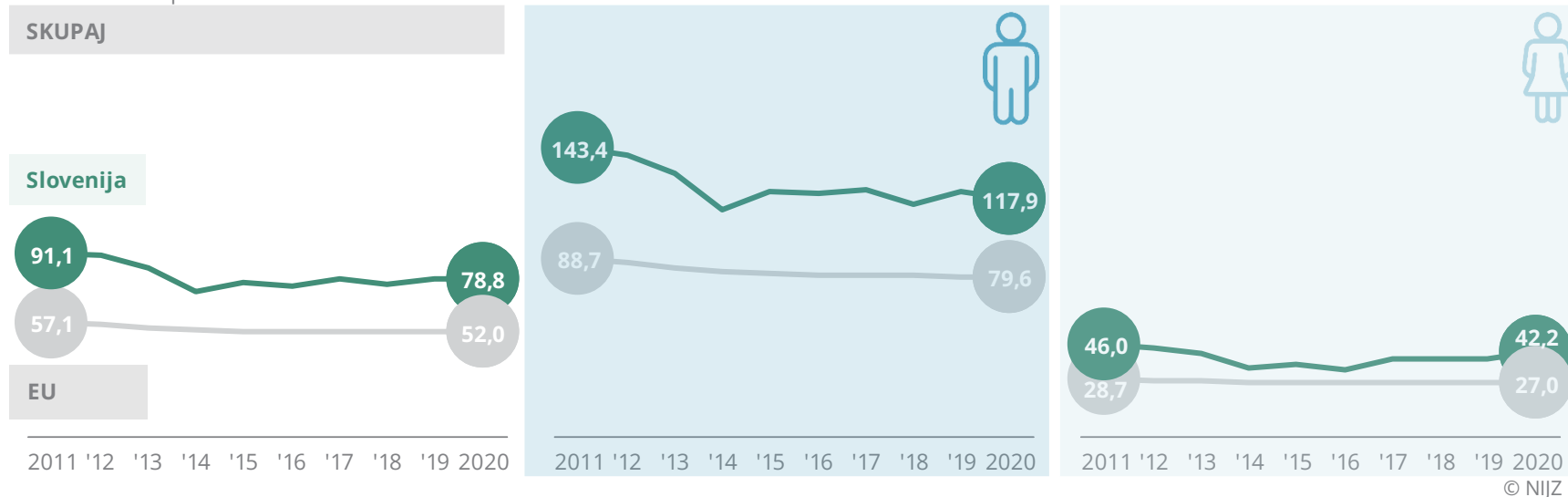
Viri: OECD, <https://stats.oecd.org>, 31. 7. 2024.

Primerjava v registrirani porabi alkohola v letu 2022 med Slovenijo in nekaterimi evropskimi državami prikazuje, da se **Slovenija uvršča med države z zelo visoko registrirano porabo alkohola 10 litrov ali več čistega alkohola na prebivalca, starega 15 let in več.**

3.4 Slika 7: *Starostno standardizirana stopnja umrljivosti zaradi izbranih, z alkoholom povezanih vzrokov smrti¹⁾, po spolu, Slovenija in povprečje EU, 2011–2020*

SSS na 100.000 prebivalcev

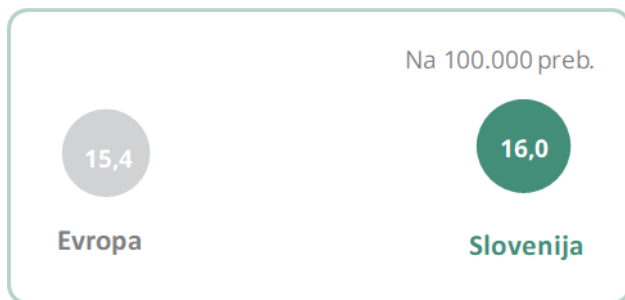
¹⁾Vključeni so naslednji vzroki: rak grla in požiralnika, sindrom odvisnosti od alkohola, kronična jetrna bolezen in ciroza, vsi zunanji vzroki.

Viri: https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hfa_293-1970-sdr-selected-alcohol-related-causes-per-100-000/visualizations/#id=19230&tab=table, 5. 12. 2023.

Umrljivost zaradi izbranih, z alkoholom povezanih vzrokov smrti, je v Sloveniji v obdobju 2011–2020 **preseгла povprečje EU** in je bila v celotnem obdobju **višja pri moških kot pri ženskah, tako v EU kot v Sloveniji**.

3.4 Slika 8: **Smrti zaradi rakov, pripisljivih alkoholu, Slovenija in Evropa, 2019**

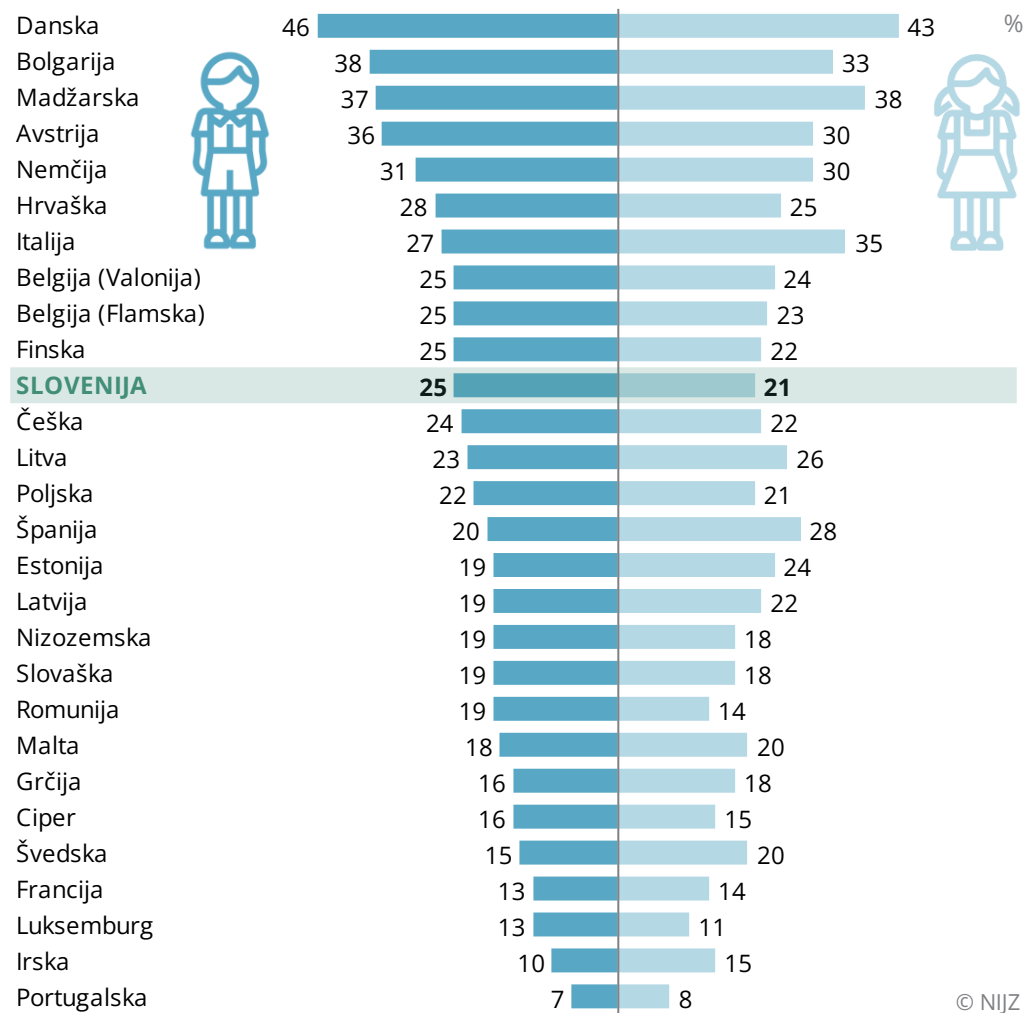
Po podatkih raziskave o globalnem bremenu bolezni (Global Burden of Diseases 2019) je bilo v Sloveniji leta 2019 **332 smrti zaradi rakov, povezanih s pitjem alkoholnih pijač**, kar je več od povprečja Evrope.

Viri: <https://nijz.si/publikacije/alkohol-v-stevilkah-izbrane-zdravstvene-posledice-rabe-alkohola-v-sloveniji/>, 20. 2. 2025.

Alkohol vzročno povezujejo s sedmimi vrstami raka: z rakom ust, žrela, grla, požiralnika, jeter, debelega črevesa in danke pri obeh spolih ter z rakom dojke pri ženskah. Znano je, da več alkohola kot oseba popije, večje ima tveganje za nastanek raka in varna meja pitja ne obstaja. Populacijski pripisljivi delež je za Slovenijo za vse rake, razen za nemelanomskega raka kože, 2,5-odstoten (leto 2020, Mednarodna agencija za raziskave raka).

3.4 Slika 9: Delež mladostnikov, starih 15 let, ki so bili v življenju najmanj dvakrat opiti, po spolu, Slovenija in države EU, 2022

Slovenija je bila leta 2022 po deležu mladostnikov, starih 15 let, ki so bili v življenju že najmanj dvakrat opiti, nad mednarodnim povprečjem.

© NIJZ

Viri: HBSC, <https://hbsc.org/publications/reports/>, 26. 9. 2024.

DEFINICIJE

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Abstinenti		Abstinenti so tisti, ki v zadnjih 12 mesecih niso pili alkoholnih pijač; 0 g alkohola/dan.	Definicija velja za raziskavo ATADD.	Abstainers
Izgubljena leta zdravega življenja	DALY	Izgubljena leta zdravega življenja so merilo za celotno breme bolezni, izraženo kot število izgubljenih let potencialnega življenja zaradi slabega zdravja, oviranosti ali prezgodnje smrti (WHO, 2023c; WHO, 2023d).	DALY so vsota izgubljenih let zaradi prezgodnjih smrti (angl. Years of Life Lost – YLLs) in let, izgubljenih zaradi časa, preživetega v slabem zdravju (angl. Years Lived with Disability – YLDs) (WHO, 2018a) (16). En DALY predstavlja izgubo ekvivalentno enemu letu polnega življenja (WHO, 2023c).	Disability-adjusted life year
Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah	ATADD	Raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah je bila izvedena med prebivalci Slovenije, starimi 15–74 let. Raziskava je bila izvedena trikrat; prvič v letu 2012, nato v letu 2018 in ponovno v letu 2023. Namen raziskave je oceniti razširjenost uporabe tobaka, alkohola in prepovedanih drog med prebivalci Slovenije, pa tudi razširjenost neustrezne uporabe zdravil, uporabe konoplje v zdravstvene namene in razširjenost nekemičnih zasvojenosti.	Nacionalna raziskava o tobaku, alkoholu in drugih drogah (ATADD) je pregledna presečna raziskava, ki temelji na kvantitativni metodi. Vključuje prebivalce Slovenije, stare od 15 do 74 let, ki živijo v zasebnih gospodinjstvih (niso institucionalizirani). Vzorčni okvir je bil Centralni register prebivalcev in okvir opisnih okolišev. Vzorčni načrt je bil stratificiran dvostopenjski vzorec. Podatki so bili zbrani s kombiniranim načinom anketiranja, ki je vključevalo: računalniško podprto spletno anketiranje (CAWI), ki ga je izvedel NIJZ s pomočjo aplikacije za spletno anketiranje 1KA (www.1ka.si); računalniško podprto osebno anketiranje (CAPI), ki ga je izvedel zunanji izvajalec, za osebe, ki niso izpolnile spletne ankete. V letu 2023 je bilo opravljenih 8.937 anket z izbranimi osebami; stopnja odgovora v raziskavi je bila 60,5. V letu 2018 je bilo opravljenih 9.161 anket z izbranimi osebami, stopnja odgovora v raziskavi je bila 62,4 %. V letu 2012 je bilo opravljenih 7.514 anket z izbranimi osebami; stopnja odgovora je bila 52,9 %.	National survey on the use of tobacco, alcohol and other drugs
Pil/-a alkoholne pijače kadarkoli v življenju		Odstotek mladostnikov, ki so na vprašanje »Koliko dni (če sploh) si pil/-a alkoholne pijače – kadarkoli v življenju?« odgovorili s katerimkoli drugim odgovorom razen nikoli (vsi možni odgovori: nikoli; 1–2 dni; 3–5 dni; 6–9 dni; 10–19 dni; 20–29 dni; 30 dni ali več).	Definicija velja za raziskavo HBSC.	Young people who have ever drunk alcohol

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Pil/-a alkoholne pijače najmanj enkrat tedensko		Odstotek mladostnikov, ki so na vprašanje '«Kako pogosto sedaj piješ alkoholne pijače, kot so na primer pivo, vino ali žgane pijače?»« odgovorili vsak dan ali vsak teden (vsi možni odgovori: vsak dan; vsak teden; vsak mesec; redko; nikoli).	Definicija velja za raziskavo HBSC.	Young people who have been drunk at least once a week.
Raziskava Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju	HBSC	Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju je mednarodna raziskava, ki poteka vsaka štiri leta. Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) jo je izvedel v letih 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 in 2022. Mednarodni vprašalnik obsega niz obveznih vprašanj o demografskih, vedenjskih in psihosocialnih vidikih zdravja. Poleg teh lahko sodelujoče države dodajo še določeno število opsijskih vprašanj, s pomočjo katerih je mogoče natančneje opazovati posamezna vsebinska področja. Obvezna vprašanja obsegajo naslednja vsebinska področja: demografija, prehranske navade, hujšanje in telesna samopodoba, telesna dejavnost, sedeča vedenja, tvegana vedenja, spolno zdravje, poškodbe in nasilje, družina, vrstniki, šola, zdravje in počutje, družbene neenakosti.	Uporabljena je bila kvantitativna metoda raziskovanja – anketa s standardiziranim mednarodnim vprašalnikom. Reprezentativni vzorec je zajel všolane slovenske 11–, 13–, 15– in 17–letnike. Enota vzorčenja je bil razred oziroma oddelek. Vzorčenje je bilo dvostopenjsko stratificirano. Anketiranje je bilo izvedeno v času pouka, in sicer v šolskih učilnicah izbranih šol. Število sodelujočih učencev in dijakov v letu 2022 je bilo 8.631. Mednarodna poročila so dostopna na tej povezavi: https://hbsc.org/publications/reports/ . Podatki za leta 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 in 2022 so javno objavljeni v poročilih na spletni strani NIJZ: https://niz.si/publikacije/?kategorija=258&tip=all&ciljno=otroci&leto=all#publications .	Health behaviour in school-aged children
Registrirana poraba čistega alkohola		Registrirana poraba alkohola je izračun porabe čistega alkohola (v litrih) na prebivalca, starega 15 let in več.	Pri izračunu se upoštevajo podatki o industrijski proizvodnji alkoholnih pijač (vino, pivo in žgane pijače), proizvodnji na kmetijah, uvozu in izvozu ter zalogah alkoholnih pijač.	Recorded per capita (15+) consupcion (in litres of pure alcohol)

NAZIV	OKRAJŠAVA	DEFINICIJA	DODATNA POJASNILA	ANGL. IZRAZ
Starostno standardizirana stopnja umrljivosti	SSS	Starostno standardizirana stopnja umrljivosti (SSS) je metoda direktne standardizacije, kjer se izračun stopnje umrljivosti na 100.000 prebivalcev, razdeljen po petletnih starostnih skupinah, umeri s preračunom na standardno populacijo, kar izniči razlike v populaciji glede starosti prebivalstva posameznih držav/regij/teritorija. Ta postopek omogoči neposredno primerjavo stopenj umrljivosti po posameznih državah, ne glede na razlike v starostni strukturi prebivalstva posamezne države.	Pri izračunu SSS se uporablja Evropska standardna populacija (ESP) Svetovne zdravstvene organizacije (1976).	Standardized death rate (SDR)
Tvegano ali škodljivo pitje alkoholnih pijač		Prebivalci, ki pijejo tvegano ali škodljivo, so tisti, ki: a) običajno presegajo dnevno mejo manj tveganega pitja alkohola*, in/ali b) so se v zadnjem letu najmanj enkrat opili**. *Za ženske več kot 10 gramov čistega alkohola na dan; za moške več kot 20 g čistega alkohola na dan. **Za ženske 40 gramov čistega alkohola ali več najmanj enkrat v zadnjih 12 mesecih ob eni priložnosti; za moške 60 gramov čistega alkohola ali več najmanj enkrat v zadnjih 12 mesecih ob eni priložnosti.	Definicija velja za raziskavo ATADD. <i>10 gramov čistega alkohola je v 1 dl vina ali v 2,5 dl piva ali v 0,3 dl žganja.</i>	Hazardous or harmful drinking
V življenju opit najmanj dvakrat		Odstotek mladostnikov, ki so na vprašanje »Ali si že kdaj spil/a toliko alkoholnih pijač, da si bil/a res pijan/a – kadarkoli v življenju?« odgovorili da, 2–3-krat, da, 4–10-krat ali da, več kot 10-krat (vsi možni odgovori: ne, nikoli; da, enkrat; da, 2–3-krat; da, 4–10-krat; da, več kot 10-krat).	Definicija velja za raziskavo HBSC.	Young people who have been drunk at least twice

SEZNAM SLIK

3.4 Slika 1: Deleži abstinentov in prebivalcev (18–64 let), ki so v zadnjih 12 mesecih alkoholne pijače pili tvegano ali škodljivo¹⁾ , Slovenija, 2012, 2018 in 2023	5
3.4 Slika 2: Deleži prebivalcev (18–74 let), ki so v zadnjih 12 mesecih alkoholne pijače pili tvegano ali škodljivo¹⁾ , glede na način tveganega ali škodljivega pitja alkoholnih pijač, Slovenija, 2023	5
3.4 Slika 3: Delež izgubljenih let zdravega življenja, pripisan rabi alkohola , po spolu, Slovenija, 2019	8
3.4 Slika 4: Deleži prebivalcev (18–74 let), ki so v zadnjih 12 mesecih pili tvegano ali škodljivo ter deleži abstinentov (18–74 let) , po statističnih regijah, Slovenija, 2023	9
3.4 Slika 5: Starostno standardizirana stopnja umrljivosti zaradi alkohola neposredno pripisljivih vzrokov na 100.000 prebivalcev, starih 15 let in več, po statističnih regijah, Slovenija, 2023	10
3.4 Slika 6: Registrirana poraba alkohola v litrih čistega alkohola na prebivalca, starega 15 let in več , Slovenija in nekatere evropske države, 2022	11
3.4 Slika 7: Starostno standardizirana stopnja umrljivosti zaradi izbranih, z alkoholom povezanih vzrokov smrti¹⁾ , po spolu, Slovenija in povprečje EU, 2011–2020	12
3.4 Slika 8: Smrti zaradi rakov, pripisljivih alkoholu , Slovenija in Evropa, 2019	13
3.4 Slika 9: Delež mladostnikov, starih 15 let, ki so bili v življenju najmanj dvakrat opiti , po spolu, Slovenija in države EU, 2022	14

SEZNAM TABEL

3.4 Tabela 1: Deleži abstinentov in prebivalcev (18–74 let), ki so v zadnjih 12 mesecih alkoholne pijače pili tvegano ali škodljivo¹⁾ , po spolu, Slovenija, 2023.....	4
3.4 Tabela 2: Deleži mladostnikov, ki so že pili alkoholne pijače ali so že bili opiti po spolu, pri starostih 11, 13, 15 in 17 let, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014, 2018 in 2022.....	6
3.4 Tabela 3: Deleži mladostnikov, starih 15 let, ki so prvič v življenju pili alkoholne pijače pri starosti 13 let ali manj , po spolu, Slovenija, 2002, 2006, 2010, 2014, 2018, 2022	7